

Vlaams
Parlement

stuk **1718** (2011-2012) – Nr. 2
ingediend op 21 december 2012 (2012-2013)

Nota van de Vlaamse Regering

Vlaams Ouderenbeleidsplan
2010-2014

Voortgangsrapport 2010-2011

Hoorzitting

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid,
Gezin en Armoedebeleid
uitgebracht door mevrouw Mieke Vogels

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Tom Dehaene.

Vaste leden:

de heer Tom Dehaene, de dames Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack;
de heer Peter Gysbrechts, mevrouw Vera Van der Borght;
de dames Mia De Vits, Else De Wachter;
de dames Lies Jans, Helga Stevens;
mevrouw Ulla Werbrouck;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de dames Sonja Claes, Griet Coppé, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
mevrouw Linda Vissers, de heer Wim Wienen;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de dames Danielle Godderis-T'Jonck, Goedele Vermeiren;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Stukken in het dossier:

1718 (2011-2012) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

I.	Uiteenzetting door de heer Johan Truyers, adjunct-algemeen secretaris van OKRA.....	4
	1. Wat komt onvoldoende tot uiting?.....	4
	2. Toekomst.....	5
II.	Uiteenzetting door de heer Pieter Van Herck, senior fellow van het Itinera Institute.....	5
	1. Zorgaanbod.....	5
	2. Kwaliteit van zorg een aanbod.....	6
	3. Acties Vlaams Ouderenbeleidsplan 2010-2014.....	6
	4. Systematische ouderenbeleidsplanning.....	6
	5. Financiële uitdagingen.....	6
III.	Uiteenzetting door de heer Jul Geeroms, voorzitter van de Vlaamse Ouderenraad.....	6
IV.	Vragen van de leden.....	8
	Bijlage: Enige kritische bemerkingen van ABVV-senioren op het Voortgangsrapport 2010-2011.....	11

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebelief hield op woensdag 7 november 2012 een hoorzitting over het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2010-2014. Voortgangsrapport 2010-2011. Gehoord werden de heer Johan Truyers, adjunct-algemeen secretaris van OKRA, de heer Pieter Van Herck, senior fellow van het Itinera Institute en de heer Jul Geeroms, voorzitter van de Vlaamse Ouderenraad. ABVV-senioren bezorgde achteraf een standpunt, dat als bijlage wordt gepubliceerd.

I. UITEENZETTING DOOR DE HEER JOHAN TRUYERS, ADJUNCT ALGEMEEN SECRETARIS VAN OKRA

De heer *Johan Truyers* stelt dat er binnen de Vlaamse Ouderenraad een advies in voorbereiding is.

OKRA ziet een duidelijke positieve beleidsevolutie. In vergelijking met het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2006-2009 en de gedachtewisseling erover (*Parl. St.* VI.Parl. 2006-07, nr. 1213/1 en 2), is het huidige beleid veel inclusiever. Het voortgangsrapport is meer transversaal opgevat dan vroeger. Zo is er bijvoorbeeld de bijdrage van het beleidsdomein Wonen om het Woonzorgdecreet van 13 maart 2009 te realiseren. In de toekomst zal coördinatie en samenwerking nog sterker tot uiting komen. Dankzij het ouderenbeleidsplan en de voortgangsrapporten, die in samenspraak met de ouderen worden opgesteld, zijn er enkele garanties.

1. Wat komt onvoldoende tot uiting?

Enkele accenten die volgens OKRA te weinig tot uiting komen zijn de discriminatie op basis van de leeftijd (actienummers 51 tot en met 54). Het vorige plan begon op 60 jaar, terwijl het voorliggende voor het Woonzorgdecreet van 13 maart 2009 vertrekt van de leeftijd van 65 jaar. Het zou niet slecht zijn overal dezelfde leeftijd te gebruiken. De ervaring leert dat discriminaties op basis van gender of culturele minderheden veel scherper worden ervaren dan leeftijdsdiscriminatie. De informatie en sensibilisering die nu uitgesteld zijn, zouden veel sterker naar voren moeten komen. De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin werkt momenteel aan de leeftijdsgrens voor hulpmiddelen, zijn voorgangers hebben dit ook, tevergeefs, geprobeerd.

Door het inclusieve karakter van het plan komt de zorg voor de kwetsbare ouderen te weinig aan bod. Het plan zegt amper iets over de noodzakelijke uitbreiding van het zorgaanbod en de demografische evolutie. Het zegt evenmin hoe het beleid zal omgaan met de spectaculaire stijging van de noden.

Europa heeft een steeds grotere invloed. Hier heeft men echter een vermindering van de ondersteuning. OKRA is samen met negen partnerorganisaties uit zeven landen betrokken bij het Grundtvig-programma. Het nieuwe programma wordt een Erasmus voor iedereen, dat gericht is op het hoger onderwijs en afgestemd is op de noden van de arbeidsmarkt. Hiermee verdwijnt een van de mogelijkheden om als ouderenorganisatie op Europees niveau te werken. Het lopende project gaat over referentiebudgetten voor armoede van de Universiteit Antwerpen. Er moeten van de Vlaamse overheid sterke impulsen komen als dit in 2014 verdwijnt.

Er is geen budgettaire opvolging van het plan. Op het federale niveau heeft men het jaarlijkse rapport van de Studiecommissie voor de Vergrijzing. Daar wordt wel rekening gehouden met wisselende demografische cijfers en met de besluitvorming. Dit moet ook in Vlaanderen kunnen.

2. Toekomst

Dit ouderenbeleidsplan grijpt terug naar het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2006-2009. De geplande staats hervorming noopt ertoe deze visie grondig te herzien. De Vlaamse partijen deden sloganske en stoere verklaringen over de staats hervorming. Een groot aantal bevoegdheden wordt overgedragen. Er moet duidelijkheid komen over wat men wil doen met deze nieuwe bevoegdheden. De honderdduizend ouderen die gerechtigd zijn op de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden of bewoner zijn van een woonzorgcentrum moeten tijdig duidelijkheid krijgen over wat er te gebeuren staat. Een en ander zal immers een impact hebben op de betaalbaarheid en kwaliteit van hun dagelijks leven.

Er zijn vandaag lange wachtlijsten, ook al worden ze overschat. Men mag echter wel aannemen dat het om tienduizenden bejaarden gaat die in een crisissituatie verkeren. Door een tekort aan professionele zorg en door de ervaring als mantelzorgorganisatie weet OKRA dat er grenzen zijn aan de vermaatschappelijking van de zorg. De sectoren opgenomen in het plan moeten worden georiënteerd.

Uit het rapport van de Vlaamse Zorginspectie ‘Vlaamse woonzorgcentra: een stand van zaken na 3 jaar inspectiewerk’ blijkt dat de federale wettelijke personeelsnorm een minimumvereiste is, die niet noodzakelijk de reële behoefte binnen een voorziening dekt. Het moet mogelijk zijn dat een bewoner de zorgomkadering krijgt volgens het eigen zorgprofiel en niet volgens de erkenningsvorm van de voorziening waarin hij verblijft. Kwalitatieve zorg op maat en een masterplan van de Vlaamse ouderenzorg zijn noodzakelijk. De overheveling van de federale bevoegdheden werd steeds bepleit vanuit de wens en de doelstelling om een beter beleid te voeren voor ouderen en meer specifiek voor de ouderenzorg. De over te hevelen bevoegdheden moeten naadloos geïntegreerd worden in de huidige bevoegdheden. OKRA kijkt uit naar een sereen maatschappelijk en politiek debat, waarin ook de ouderen een rol kunnen spelen.

II. UITEENZETTING DOOR DE HEER PIETER VAN HERCK, SENIOR FELLOW VAN HET ITINERA INSTITUTE

De heer *Pieter Van Herck* ziet drie grote prioriteiten: het zorgaanbod, de kwaliteit van zorg en welzijn, en het financiële.

1. Zorgaanbod

Het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg heeft eind 2011 een rapport uitgebracht waarin het noodzakelijke bijkomende zorgaanbod wordt gekwantificeerd. Tegen 2015 moet zowel het residentiële aanbod als het thuiszorgaanbod met een derde stijgen.

Wie de Vlaamse programmatienormen vergelijkt met wat al is ingevuld van de planning, merkt dat 75 percent is ingevuld bij woonzorgcentra, 55 percent bij dagcentra, 41 percent bij serviceflats en 20 percent bij de lokale dienstencentra. Het rapport gaat nader in op bijvoorbeeld de 20 percent budgetverhoging voor dagcentra, wat onvoldoende is om de uitbreiding van het aanbod te stimuleren. Er is weinig terug te vinden van de overgang van de traditionele residentiële zorg naar alternatieve vormen.

De programmatienormen voor de alternatieven moeten dringend worden herbekeken. Voor dagcentra komt men momenteel aan tien plaatsen per gemeente. Dat is onvoldoende. Er is één lokaal dienstencentrum per vijftienduizend inwoners. Dit is vergelijkbaar met een groot café.

Bij de thuiszorg ziet men een 75 percent invulling bij de gezinszorg. Men gaat bijvoorbeeld het urencontingent met meer dan 3 percent uitbreiden over twee jaar. Dat is positief maar in vergelijking met wat het Kenniscentrum zegt, is het net niet voldoende.

2. Kwaliteit van zorg een aanbod

Er zijn cijfers over de ruimte voor kwaliteitsverbetering van zorg en welzijn. In het Vlaams Ouderenbeleidsplan 2010-2014 zijn er veel cijfers opgenomen. Die zijn in de evaluatie niet meer terug te vinden.

Op het lokale niveau is het de omgeving van senioren die voor verbetering vatbaar is. Het gebruik van het openbaar vervoer, verkeersslachtoffers of de kwaliteit van woningen. 15,2 procent van alle woningen in Vlaanderen is aangepast aan de noden van senioren.

3. Acties Vlaams Ouderenbeleidsplan 2010-2014

Zeer positief aan het plan en de uitwerking ervan is dat inclusief tewerk wordt gegaan. Positief zijn ook de kwantiteit, het op schema zijn ondanks de vele acties, de participatiefocus, de innovatieve projecten, de residentieële kwaliteitsindicatoren, de armoedebaarometer en het werk maken van werk. Enig minpunt is dat de innovatieve projecten op projectniveau blijven steken. Ondanks de streefdatum van 2025 is er nog geen zicht op implementatie. Het meest positieve van het plan in het algemeen is het overschakelen op een nieuwe ingesteldheid.

Bij de kritische opmerkingen hoort een gebrek aan aandacht voor criminaliteit en buurtwerking. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat het onveiligheidsgevoel bij ouderen een van de grootste struikelblokken is om ouderen gezond en actief te houden. Een ander storend element is het ontbreken van de uitkomsten van de acties. Acties ophijsten volstaat niet. Er moet informatie zijn over het daadwerkelijke effect.

4. Systematische ouderenbeleidsplanning

Het decreet van 30 april 2004 houdende de stimulering van een inclusief Vlaams ouderenbeleid en de beleidsparticipatie van ouderen bepaalt dat de lokale overheid een beleidsplan moet opstellen dat werkt met prioriteiten en indicatoren. In het voortgangsrapport zijn er echter weinig cijfers terug te vinden. Het verduidelijkt niet wat de prioriteiten zijn, en geeft evenmin aan hoe die geëvalueerd worden. Andere landen, bijvoorbeeld Schotland, tonen wel de prioriteiten. Het ouderenbeleid is er prioritair. De resultaten van die prioriteiten worden op maandbasis cijfermatig geëvalueerd.

5. Financiële uitdagingen

Financieel kan op de lange termijn niet langer uitsluitend met subsidies en belastingen gewerkt worden. Het decreet van 13 juli 2012 houdende de Vlaamse sociale bescherming moet dringend uitgewerkt worden. De vaststelling is evenwel dat er altijd voor een groot gedeelte belastingen en subsidies voor worden aangewend. Op termijn moet worden geopteerd voor een echte en verplichte ouderenverzekeringscomponent.

III. UITEENZETTING DOOR DE HEER JUL GEEROMS, VOORZITTER VAN DE VLAAMSE OUDERENRAAD

De heer *Jul Geeroms* deelt mee dat de minister over het voortgangsrapport advies heeft gevraagd aan de Vlaamse Ouderenraad. Dit definitieve advies wordt medio december 2012 uitgebracht. Er is een voorlopige tekst, naast een verzameling van opmerkingen van de commissies van de ouderenadviesraad en van de lidorganisaties. Er worden geen opmerkingen geformuleerd over het beleidsplan. Die werden gemaakt in het advies bij het beleidsplan.

Het is goed dat er een beleidsplan is. Dat is een uitdrukking van het inclusieve karakter van het ouderenbeleid. Het is moeilijk om te oordelen over de stand van zaken van het beleidsplan aan de hand van dit voortgangsrapport. Er zijn een aantal problemen, zoals de meetbaarheid van doelstellingen en acties.

Het rapport slaat op de toestand van eind 2011. Er is een groot verschil tussen het rapport en de eigenlijke toestand. De maximumfactuur in de thuiszorg is om budgettaire redenen uitgesteld, maar dat wordt niet vermeld in het voortgangsrapport.

Van sommige onderwerpen wordt gesteld dat ze uitgevoerd of in uitvoering zijn. Er wordt verwezen naar bepaalde documenten en rapporten die echter niet beschikbaar zijn. Een voorbeeld daarvan is de rechtenverkenner. Op die manier is oordelen niet eenvoudig.

Er is ook een reeks van acties waarvan men stelt dat ze op schema zitten. Dat is nietszeggend omdat er geen timing is vooropgesteld voor die acties.

Bij de rapportering over een aantal acties rijst de vraag wat het effect ervan is voor de ouderen. De vaststelling dat een actie gerealiseerd is, zegt niets over het effect ervan.

In het advies zullen 64 punten aangehaald worden. Een aantal daarvan verdient nadere toelichting. Het eerste handelt over de automatische rechtentoekenning, wat belangrijk is voor zwakkere ouderen in armoede. De vooropgestelde timing is 2014. De vraag rijst of die niet kan worden versneld.

De inspraak van ouderen in het lokaal sociaal beleid, in het lokale cultuurbeleid of in het lokaal woonoverleg is er naar verluidt op vooruitgegaan. Dat wordt evenwel niet gestaafd met concrete gegevens, en strookt niet met het aanvoelen van de Vlaamse Ouderenraad.

Het is positief dat de armoede bij ouderen een aandachtspunt is in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2010-2014 (*Parl. St.* VI.Parl. 2009-10, nr. 637/1). Het Voortgangsrapport 2011-2012 Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (*Parl. St.* VI.Parl. 2011-12, nr. 1586/1) bevat geen informatie over armoede bij ouderen. Dit voortgangsrapport vermeldt het permanent armoedeoverleg. Dat is echter beperkt tot één brainstorming. De armoedetoestand gaat erop achteruit, onder meer door het uitstellen van de maximumfactuur in de thuiszorg en door de vernieuwde gebruikersbijdrage.

Inzake diversiteit en discriminatie is vooral het leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid belangrijk. De Vlaamse Ouderenraad heeft daarover een advies uitgebracht. Dit is een zaak die al lang hangende is en de minister van Welzijn, Volkgezondheid en Gezin heeft de intentie uitgedrukt daar werk van te maken.

De Vlaamse overheid wordt voorgesteld als een voorbeeldwerkgever die opteert voor een open en respectvolle arbeidscultuur met plaats voor ouderen. In het sectoraal akkoord 2010-2012 waarnaar wordt verwezen, zijn geen relevante bepalingen opgenomen.

Voor gezondheid en welzijn is de stapsgewijze uitvoering van het Woonzorgdecreet van 13 maart 2009 positief. Het voortgangsrapport vermeldt dat er nog maar vijf diensten voor gastopvang erkend zijn en één supplementair dienstencentrum. Dit is een beperkte vooruitgang.

In de Vlaamse Ouderenraad wordt er veel belang gehecht aan het probleem van ondervoeding bij ouderen. In het voortgangsrapport is vermeld dat hierover een onderzoek loopt. Dit punt verdient aandacht. In de gezondheidsdoelstelling Voeding en Beweging (*Parl. St.* VI.Parl. 2009, nr. 112/1) worden ouderen niet afzonderlijk vermeld. Zo wordt het moeilijk om het effect van de doelstelling op ouderen na te gaan. Er wordt verwezen naar de campagne tienduizend stappen, maar niet naar de campagne van S-plus of OKRA die er specifiek op gericht zijn om zwakke ouderen te laten bewegen. Er bestaat een wetenschappelijke evaluatie over het effect ervan en over het aantal deelnemers. Dat is helaas niet in het rapport terug te vinden.

De Sportelcampagne krijgt veel middelen. De vraag rijst wat het effect daarvan is. Voor de deelnamecijfers wordt vaak verwezen naar de Senior Games en de provinciale seniorenspordagen. Deze activiteiten bestaan echter al jaren en kunnen dan ook moeilijk als een effect van het beleidsplan naar voren worden geschoven. Het Sportelteam heeft 34 Sporteldagen begeleid. Op 308 gemeenten is dat beperkt. De naam Sportel stoort enorm. Het is een betuttelende benadering van senioren.

Er is wel aandacht voor de suïcidepreventie en ‘Naar een dementievriendelijk Vlaanderen – Dementieplan Vlaanderen 2010-2014’ (*Parl. St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1201/1) kan op de waardering van de Vlaamse Ouderenraad rekenen.

De acties over het actief en productief ouder worden, worden positief gewaardeerd, evenals de acties in het kader van het Europees Jaar van het vrijwilligerswerk.

Er is bij de Vlaamse Ouderenraad bijzondere aandacht voor de combinatie van werk en zorg. Langer werken wordt terecht gepromoot, maar zal niet zonder effect zijn. Vooral vrouwen zullen langer moeten werken. Deze beleidsintentie zal ertoe leiden dat ouderen minder zorg kunnen dragen voor hun kleinkinderen en voor hun eigen ouders.

Eind 2015 moet een nieuw beleidsplan worden ingediend. De Vlaamse Ouderenraad wil tijdig bij de voorbereiding daarvan betrokken worden. Er moet met de opmerkingen bij het huidige plan rekening worden gehouden, zodat het volgende plan beknopter en gericht is, en de ouderen beter betreft. De geplande bevoegdheidsoverdracht wordt een belangrijk onderdeel van het volgende ouderenbeleidsplan.

IV. VRAGEN VAN DE LEDEN

Mevrouw *Mieke Vogels* beaamt dat plannen zonder effectmeting tot een louter papieren operatie dreigen te verworden. De vraag rijst wat er met het advies van de Vlaamse Ouderenraad zal gebeuren als er geen effectmeting is.

Wachten tot 2014 om de staatshervorming voor te bereiden is geen optie. De geplande bevoegdheidsoverdrachten zijn bekend. Wachten op de federale teksten hoeft niet. Samen met de ouderenorganisaties moet minstens een verkennend gesprek gevoerd worden. De Vlaamse Regering is bezig met de voorbereiding van een groenboek, wat bij de spreekster de indruk wekt dat het een administratief werk zal zijn. Dat is niet wat men nodig heeft. De partijen die altijd om bijkomende bevoegdheden roepen om een coherenter beleid te kunnen voeren, moeten de zesde staatshervorming beginnen voor te bereiden.

Het actieplan gaat ervan uit dat ouderen zolang mogelijk in het eigen huis moeten blijven wonen, maar de nieuwe generatie ouderen denkt daar anders over. Het is hoog tijd voor een beleid dat opteert om zo lang mogelijk in de eigen buurt te wonen. Studies tonen aan dat 75 en 80-plussers die in het eigen huis wonen, in een huis wonen dat alles behalve aangepast is. Er loopt momenteel een onderzoek van de KU Leuven naar de onderbezetting van woningen. In sommige wijken loopt de onderbezetting op van 50 tot 70 procent. Op een ogenblik dat er een tekort is van meer dan 300.000 woningen en het comfort van woningen voor ouderen anders aangepakt moet worden, moeten de politieke partijen daarover duidelijk een standpunt innemen. Minister Van den Bossche heeft voorafgaand aan de lokale verkiezingen daarover een uitspraak gedaan. Mevrouw Mieke Vogels vond de reactie daarop van de N-VA bedroevend. Het beleid moet nadenken over de organisatie van de toekomstige ouderenzorg.

De vermaatschappelijking van de zorg heeft grenzen, zeker als iedereen tot 65 moet blijven werken. De groep 55 tot 65-jarigen moet zowel voor de kleinkinderen als de hoogbejaarde ouders zorgen. Het beleid zal naar een georganiseerde mantelzorg moeten gaan. Voor mevrouw Mieke Vogels is dat een rol voor het lokaal dienstencentrum. Vroeger had onder meer OKRA daar een totaal andere visie op. Het Woonzorgdecreet van 13 maart 2009 hecht meer belang aan het regionale dienstencentrum dan aan het lokale dienstencentrum. Volgens mevrouw Mieke Vogels kunnen beide naast elkaar blijven bestaan. Als het beleid wil evolueren naar een buurtgebonden ouderenzorg, dan moeten er in elke buurt lokale dienstencentra zijn, als hulpposten voor dagelijkse activiteiten. Een lokaal dienstencentrum is voorts een centrum voor georganiseerde mantelzorg, eventueel gebaseerd op ruilhandel, zoals het Local Exchange and Trading System. Minister Vandeurzen bevestigde dat om de huidige zorg te verstrekken er maandelijks drie nieuwe woonzorgcentra bij moeten komen. Dat is noch haalbaar, noch betaalbaar, noch wenselijk. Na het overlijden van de babyboomers zullen al die woonzorgcentra leegstaan. Het commissielid betreurt dat het Woonzorgdecreet van 13 maart 2009 investeert in woonzorgcampussen of woonzorgcentra met aanleunwoningen, en niet in multifunctionele gebouwen in woonwijken.

Mevrouw Mieke Vogels stelt vast dat de Vlaamse Ouderenraad tevreden is dat de uitvoeringsbesluiten bij het Woonzorgdecreet van 13 maart 2009 eraan komen. Volgens haar zijn er nog geen uitvoeringsbesluiten over de assistentiewoning. Ze drukt de hoop uit dat daar niet snel verandering in komt. De assistentiewoningen staan haaks op wonen in de eigen omgeving. Assistentiewoningen zijn opnieuw een vorm van betutteling door de Vlaamse overheid. De spreekster wil de creativiteit van onderuit laten spelen. Als voorbeeld haalt ze Abbeyfield en de wonen-welzijnsprojecten aan. Als het beleid projecten wil financieren op basis van de bestaande regels, zal geen enkel project ooit erkend en gefinancierd raken. Op die manier investeert de overheid steeds meer geld in luxezorg voor een steeds kleiner deel van de oudere bevolking. Het beleid moet zich bezinnen over de reglementering.

De heer *Tom Dehaene* preciseert dat de uitvoeringsbesluiten over de assistentiewoningen er wel al zijn.

Mevrouw *Vera Van der Borgh*t kan zich vinden in de opmerkingen van mevrouw Vogels en in de nota van de heer Truyers. De matige invulling van de programmatie van dagcentra en lokale dienstencentra is wellicht een gevolg van de vaststelling dat ze verlieslatend zijn. Als dat de reden blijkt te zijn, wacht de minister een grote uitdaging om bij te sturen. Mevrouw Vera Van der Borght vraagt naar de mening van de sprekers over 'Een vergelijkende studie naar bouwkost en dagprijs in door het Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde woonzorgcentra'. De studie doet vragen rijzen bij de doelmatige besteding van overheidsmiddelen. Ze suggereert deze middelen anders in te zetten.

Mevrouw Vera Van der Borght vraagt de Vlaamse Ouderenraad en OKRA om te onderzoeken hoe het beleid in de toekomst moet omgaan met de verschillende leeftijdsgroepen van ouderen. In de huidige aanpak is alles verweven in één ouderenbeleid. Zij is van oordeel dat het beleid zal moeten differentiëren.

De heer *Jul Geeroms* deelt mee dat de reactie vanwege één organisatie op de standpunten van minister Van den Bossche, niet het standpunt is van de Vlaamse Ouderenraad. Oude mensen wonen meestal in veel te grote woningen, terwijl gezinnen met kinderen zoeken naar betaalbare, grote woningen. In het kader van het woonbeleidsplan moet daarover worden nagedacht.

In de visietekst over actief ouder worden, heeft de Vlaamse Ouderenraad aangestipt voorstander te zijn van langer werken op voorwaarde dat rekening wordt gehouden met de consequenties ervan. De beleidsopties op de verschillende beleidsniveaus zouden op elkaar moeten aansluiten.

De heer *Johan Truyers* wil een misverstand in verband met dienstencentra rechtzetten. OKRA is nooit tegen dienstencentra geweest. Samen met de Vereniging van Lokale Dienstencentra is een visietekst opgesteld. In Antwerpen heeft men vanuit OKRA de andere ouderenorganisaties aangesproken om via de stad een protocol af te sluiten met de lokale dienstencentra. OKRA is voorstander van lokale dienstencentra. Er is een verschil tussen de lokale dienstencentra die vooral actieve senioren rekruteren en er op een goedkopere manier dan andere organisaties activiteiten voor organiseren. Er moet dan op zijn minst een samenspraak zijn met de verenigingen. Dat gebeurt meestal niet. Voor de mantelzorg sluiten de standpunten echter naadloos aan. De dienstencentra zitten in de zorg en hebben daar een zeer belangrijke plaats.

Er is geen advies gevraagd over huisvesting. Het is belangrijk dat ouderen kunnen zien wat het alternatief is voor hun grotere woning. De alternatieven moeten goed en degelijk zijn. Mensen zullen verhuizen als ze weten dat ze in de eigen omgeving een goed en degelijk alternatief krijgen. Jonge gezinnen kunnen dan over de grotere woningen beschikken.

De heer *Pieter Van Herck* beaamt dat zo lang mogelijk verblijven in de eigen omgeving, het juiste uitgangspunt is. Er is wel nog discussie of dat rond een lokaal dienstencentrum of rond een woonzorgcentrum moet gebeuren. Voor Itinera Institute is het van belang dat er een netwerk is waar al de betrokkenen in voldoende mate aanwezig zijn zodat alle behoeften gedekt zijn. Het idee om verder weg te schuiven van woonzorgcentra neemt niet weg dat men in de oudste fase van zijn leven een beroep zal moeten doen op de woonzorgcentra. Het zijn evenwaardige spelers binnen een netwerk.

Hij gaat volledig akkoord dat de vzw Abbeyfield een prachtig initiatief is. Het wordt niet overal uitgebreid omdat er financiering moet zijn. Dat geldt ook voor dagcentra. Daarnaast is er ook nog de regelgeving. Bepaalde personeelsnormen kunnen worden herzien.

De alternatieve sector stelt duidelijk dat de normering op het vlak van wonen voor de grootste obstructie zorgt. Er is de ruimtelijke ordening. In eengezinswoningen mogen meerdere mensen niet samenwonen vanwege de impact ervan op het pensioen of de werkloosheidsuitkering. Sociale cohousing valt onder de sociale huisvesting, moet zich aanpassen aan de wachtlijsten en verliest alle zeggenschap over wie er komt wonen.

De VIPA-studie toont aan dat de zorg duurder is waar met subsidies wordt gebouwd. Wie het rapport grondig leest, stelt vast dat het niet een derde maar twee derde duurder uitvalt. Itinera Institute en het werkveld zeggen dat deze middelen beter op een andere manier worden ingezet. Verschuif een deel van het VIPA naar alternatieven om die meer slagkracht te geven.

Mevrouw *Mieke Vogels* verwijst naar een project met een wijkgebonden aanpak in Wervik. Dit project wordt gefinancierd met middelen uit de periode dat zij de bevoegde minister was. De spreekster aanvaardt dat een woonzorgcentrum het centrum kan zijn. In Wervik geldt dat een lokaal dienstencentrum binnen tien minuten bereikbaar moet zijn. Dit is niet haalbaar voor een woonzorgcentrum. Daarom neemt zij het lokale dienstencentrum als uitgangspunt.

Tom DEHAENE,
voorzitter

Mieke VOGELS,
verslaggever

BIJLAGE:

Enige kritische bemerkingen van ABVV-senioren op het Voortgangsrapport 2010-2011

Brussel, 7 december 2012
N 12 084
CC/JM
UW CORRESPONDENT
Caroline Cocquyt

**Aan de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.**

BETREFT Enige kritische bemerkingen van ABVV-senioren op het Voortgangsrapport 2010-2011 / Stuk 1718 (2011-2012) - Nr. 1

Samenvatting kritische bemerkingen

- Heel wat maatregelen laten nog wat op zich wachten. Her en der zijn er ook al vertragingen. De samenwerking met de federale overheid loopt soms wat spaak. Zijn er maatregelen voorzien om dit op te vangen?
- Er wordt soms iets te veel nadruk gelegd op conceptnota's, projecten en/of studiedagen. Het beleid omzetten in belangrijke en effectieve maatregelen, daar gaat het in principe om. De vraag is bijgevolg in welke mate besproken thema's of bevindingen zich omzetten in dergelijke maatregelen die senioren al dan niet treffen.
- Meer participatie voor ouderen moedigen we tevens sterk aan. Onze enquête toonde aan dat 40% van alle gemeentelijke senioren adviesraden een niet echt adviserende rol hebben. Daar moet dus dringend verandering in komen.
- Er moet meer geïnvesteerd worden om discriminatie op de werkvloer tegen te gaan.
- Er wordt te weinig rekening gehouden met een alsmaar groter en armer wordende groep ouderen.
- ICT-middelen in de woonzorg om een zekere zelfstandigheid aan te moedigen, daar staan we in beperkte mate positief tegenover.
- Het gratis busvervoer moet blijven. De vraag is dus waar men op vlak van financiën de prioriteiten legt voor senioren?

Algemene indruk

Het is dit jaar juist tien jaar geleden dat de Verenigde Naties het Internationaal Actieplan over vergrijzing voorstelde en door hen werd aangenomen. Terwijl het aandeel van ouderen in de samenleving groeit, is de nood om met een doortastende visie te komen actueler dan ooit. Dit op Europees vlak, maar ook in België en zeker in Vlaanderen.

Het verder bouwen op een voordien gelegde basis: daar is in principe niets mis mee. We construeren meestal de weg verder, doorheen een gamma aan beschikbare middelen en mogelijkheden. Dat vormt ook een van de kerntaken van de politiek. Weinigen vinden het warme water opnieuw uit.

Dit gaat ook op voor het beleid van de huidige Vlaamse minister Welzijn, Volksgezond en Gezin. Het is overduidelijk dat er geen breuk is met het vorige beleid. Een project van lange adem? Zeker geen probleem, zeker als de maatregelen doorspekt zijn van solidariteit en collectivisme.

Alsnog legt de huidige legislatuur een eerder actief participatorische toets. Het huidige rasterwerk kreeg in samenwerking met een trits ouderverenigingen haar huidige vorm. In welke mate de Vlaamse seniorenbevolking zelf betrokken was in de opmaak er van: daar hebben we wat het gissen naar. De mate waarin hun invloed effectief was, nog meer. Maar, hoe het ook zij, het huidige Voortgangsrapport stelt desalniettemin dat *dit nieuwe plan bouwt verder op de visie die aan het eerste ouderenbeleidsplan van 2007 ten grondslag lag, maar heeft voor de opmaak ervan de ouderen zelf van meet af aan sterker betrokken*¹. Dit wordt zonder meer hoog in het vaandel gesteld. Participatie, informatie en actieve communicatie ten opzichte van ouderen in de samenleving, daar legt hij de nadruk. En juist daarom dicht hij een dermate belangrijke rol toe aan de Vlaamse Ouderenraad².

De vraag is dus of dit alles in 2010-2011 tot uiting kwam, of we daar een direct weerslag van zagen, enerzijds neergeschreven in het Voortgangsrapport, anderzijds (en dat is misschien het belangrijkste) in de dagelijkse realiteit. Blijven we wat in de kou zitten? Of niet? De tekst hieronder brengt alleszins onze visie daarop.

De 8 thema's die het beleid uitstippelt zijn op zich logisch maar hebben ontegensprekelijk meer raakvlakken dan dat je ze als aparte entiteiten kunt beschouwen. Op basis van wat zijn deze categorieën samengesteld? De basis lijkt duidelijk. Net zoals het eerste Ouderenbeleidsplan uit 2006³, brouwt men hier indirect verder op het al vermelde Internationaal Actieplan van de Verenigde Naties uit 2002.

Maar hoe staan we er dan juist voor? Laat ons ten eerste eens kijken naar de formele, algemene indruk - de aard en het algemene karakter van de vooropgestelde onderverdelingen. Nu, ongeveer 21% van de 273 vooropgestelde projecten zijn al gerealiseerd stelt het Voortgangsrapport. Dat kunnen we alleen maar toejuichen. Op het eerste zicht dan. Graven we wat dieper, dan valt het kennelijk op dat de al tot stand gekomen realisaties vaak van eenzelfde aard hebben. Het gaat hier heel vaak over allerhande themafolders, projecten, studiedagen, e.d. Wanneer het gaat over financiële, doortastende en effectieve maatregelen waar ouderen op allerhande niveaus zelf wat van

¹ *Nota van de Vlaamse Regering, Vlaams Ouderenbeleidsplan (2010-2014) - Voortgangsrapport (2010-2011) ingediend door de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Stuk 1718 (2011-2012) - nr. 1 ingediend op 20 juli 2012 (2011-2012), p. 5.*

² Blomme, (M.). "Vlaanderen zet in op een warme samenleving - interview met minister Jo Vandeurzen" in: *Weliswaar*, dossier Ouderenbeleidsplan, nr. 97 (dec 2010 - jan 2011), p. 20.

³ *Ontwerp: Vlaams ouderenbeleidsplan (2006-2009)*, onder de coördinatie van Inge Vervotte, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, pp. 43-45.

zouden kunnen voelen, dan is toch nog een ander paar mouwen. Ofwel staan ze op schema (waarbij er toch al wat acties een fikse vertraging hebben opgelopen door onvoorziene omstandigheden), ofwel staan ze effectief aangeduid als 'heeft vertraging opgelopen'. Hoe dan ook, er is nog wat werk aan de winkel. De minister zal de komende twee jaar alvast niet stilzitten. Zoveel is duidelijk. Sommige projecten ogen heel ambitieus, misschien wat té ambitieus. Juist omdat enkele projecten rekening moet houden met zoveel verschillende actoren. Straks geven we daar uitgebreid voorbeelden van. Het Voortgangsrapport is in die lijn wat té optimistisch voorgesteld. Van negen acties is de deadline al verstreken en het geheel niet tijdig afgeraakt. Deze acties worden in het rapport wat geminimaliseerd. Het siert beleidsmakers parmantig beleidsfouten en/of -vertragingen toe te geven. Missen is menselijk.

Laat ons nu even dieper ingaan op de aparte thema's.

1. Informatie, inspraak en participatie

De minister zet hier zwaar op in. Komt dit ook duidelijk naar voor in de al genomen maatregelen en vooropgestelde projecten? Toetsen we de vertragingen aan het algemeen gemiddelde dan stellen we vast dat sommige acties nog achterhinken.

Zo zorgt een rechtvaardige en actieve verdeling van informatie de hoeksteen voor een volle participatie. Net daarom is de aard van heel wat acties hier gericht op projectmatige maatregelen (bv: 1-4, 8-12 of 14-21). De knelpunten doen zich vaak voor wanneer er met andere overheden samengewerkt moet worden, het is een constante die ons vaak opvalt. Komt het omdat de prioriteiten ergens anders liggen? Neem bijvoorbeeld (3): *In overleg met de federale overheid worden knelpunten opgelijst en weggewerkt om automatische rechtentoekenning mogelijk te maken (2012)*⁴. Uit onderzoek blijkt dat 4,2% van onze Belgische bevolking geen weet heeft op wat hij of zij effectief recht heeft. Zo hebben ongeveer 259.000 Belgen van de 850.000 potentieel gerechtigde momenteel een OMNIO-statuuut. Dit getal moet naar omhoog, en daar kan het huidige beleid een belangrijke rol opnemen. En inderdaad, voor mensen met precaire socio-economische positie is automatische rechtentoekenning immens belangrijk. Het gaat hier weldegelijk over een efficiëntere basis om de weerbaarheid en veerkrachtigheid te verhogen.

Algemeen lijken onze ouderen ook hier wat aan het kortste eind te trekken. 20% van de ouderen leeft onder de armoedegrens (om nog maar te zwijgen van het percentage dat nét boven de grens leeft). Waarom blijkt de koppeling met Fod Financiën dan momenteel niet mogelijk? En hoe lang zal dit nog aanslepen? Hier moet dringend werk van gemaakt worden. Gidsen, folders en projecten zijn belangrijk, maar wordt het misschien niet eens hoog tijd de pijlen ergens anders op te richten om zo te komen tot effectieve maatregelen die onze Vlaamse seniorenbevolking algemeen ten goede komt? Voor de Vlaamse Regering is dit heikele punt een prioriteit. Er sluimert hier toch een gevaarlijk potentieel. Inzake de bekendmaking en automatisering van het OMNIO-statuuut herinneren we toch even aan de obstakels⁵ die zich hier momenteel voordoen:

- Niet beschikbaar zijn van recente gegevens bij de FOD Financiën.
- Inkomsten voor het OMNIO-statuuut zijn ruimer dan deze op het aanslagbiljet.

⁴ Nota van de Vlaamse Regering, Vlaams Ouderenbeleidsplan (2010-2014) - Voortgangsrapport (2010-2011), ... p. 9.

⁵ "Lezing: Ontwikkelingen in het OMNIO-statuuut" door de heer Erlend Pullinx, attaché bij het RIZIV, gegeven op Studiedag automatische rechtentoekenning en proactieve dienstverlening - 27 november 2012 in het Vlaams Parlement.

- Verschillende gezinsnoties.
- Beroepsgeheim en bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Het kabinet Vandeurzen werkt op dit vlak samen met collega's uit de Vlaamse Regering. Het uiteindelijke resultaat moet binnen twee jaar rond zijn. Toch moet er zeker werk gemaakt worden van het al eerder aangehaalde punt 3. Daarentegen twijfelen we er niet aan dat de huidige minister de verantwoordelijkheid zal opnemen.

Telecommunicatie heeft de laatste jaren alleen maar aan belang gewonnen. Bovendien is er wel degelijk een kloof ontstaan, een digitale kloof. Dit zorgt dat mensen (lees: ouderen) op een ander niveau de confrontatie aangaan met armoede. De aangereikte ideeën (10-12) om het *world wide web* toegankelijk en leesbaar te maken zijn daarom niet echt afgestemd op mensen in armoede. In nog heel wat Vlaamse gezinnen is en blijft internet een luxegoed. En dat is zeker het geval bij onze oudere bevolking alleszins al niet tot de *digital natives* behoren. Daarnaast hebben al enkele projecten wat vertraging opgelopen. Of de beoogde deadlines gehaald zullen worden is, een ander paar mouwen. Hier moet duidelijk sterker op ingezet worden. Zeker voor jongere senioren die in armoede komen (er dreigt een groot deel van 55+'ers uit de middenklasse in armoede te komen). Preventie kan voorkomen.

Zo stellen we ook vast dat de onderhandelingen lopende zijn voor ondertiteling en/of gebarentaal bij het Journaal en Karrewiet (13). We hoeven maar bij onze zuider- of noorderburen kijken hoe efficiënt, snel en werkbaar het daar aan toe gaat. Men onderhandelt hier dus nu al té lang over. Pas sinds kort zien we de eerste resultaten verschijnen.

We vermeldden het al, de minister trekt de participatiekaart: *De deelname van ouderen aan het besluitvormingsproces wordt verder bevorderd op alle niveaus*⁶. Zo tracht het beleid alle niveaus op elkaar af te stemmen. Dit kan een belangrijke actor worden. Ouderen voelen zich vaak misbegrepen. Het valt niet te tolereren dat beslissingen bovenshoofd genomen worden zonder dat er enigszins een vorm van medebeslissingsrecht was. Vandaar dat op 28 november 2012 het decreet houdende de stimulering van een inclusief Vlaams ouderenbeleid en de beleidsparticipatie werd goedgekeurd⁷ in het Vlaams Parlement werd goedgekeurd, waardoor de aandacht voor emancipatie van ouderen structureel werd verankerd. Dat juichen we alleen maar toe. De Vlaamse Ouderenraad wordt zo uitgebouwd als volwaardig adviesorgaan.

Onze ABVV-seniorenwerking hield vorige maanden een enquête waarin werd vastgesteld dat 40 % van alle lokale ouderenraden een eerder vrijblijvende niet-adviserende functie heeft. En indien ze al adviseren, dan rijst de vraag tevens in welke mate gemeentelijke besturen er effectief naar luisteren. Je kunt ouderen adviserende macht blijven geven. Maar als de adviezen zo ook van tafel blijven geveegd worden, wat blijft er op het einde van de dag dan nog over van initiatieven? In welke mate worden ze effectief betrokken (25), zijn ze zogenaamd actief (26), etc. Daarbij, bij actie 29 valt er nog wat te doen. Het patrimonium moet gesensibiliseerd worden. Daar lezen we niets van. Ook op vlak van het in kaart brengen om daar wat mee te doen op vlak van inspraak (31) kan het stukken beter. In welke mate wordt er naar inspraak geluisterd? Ze zullen wel luisteren, daar zijn we zeker van: maar er tekent zich tegenwoordig een ander probleem af. Namelijk het volgende. De woonzorg kreunt momenteel onder de precaire economische tijden. Daardoor daalt de efficiëntie. Er is geen geld. En in welke mate zal er dan nog effectief geluisterd worden naar en rekening gehouden met de

⁶ *Nota van de Vlaamse Regering, Vlaams Ouderenbeleidsplan (2010-2014) - Voortgangsrapport (2010-2011), ... p. 17.*

⁷ *Ontwerp van decreet, houdende de stimulering van een inclusief Vlaams ouderenbeleid en de beleidsparticipatie werd goedgekeurd. Stuk 1716 (2011-2012) - nr. 6, 28 november 2012 (2012-2013).*

groeïende groep senioren? Daarbij wil men de mantelzorg sterk uitbreiden, en vraagt men daarnaast aan mensen om langer te werken⁸. De druk is in de mantelzorg immens hoog. Maar hoe vallen beide voornemens met elkaar te rijmen?

2. Armoede en sociale bescherming

Uit een aantal indicatoren blijkt dat de meest kwetsbare mensen momenteel sterk in het defensief zitten. Algemeen misschien: de inkomensarmoede was licht aan het dalen, maar stijgt dezer dagen opnieuw. Ongeveer 650.000 gezinnen worstelen met een inkomen dat onder de armoedegrens ligt. Dat aantal is dus veel te hoog. Een niet onaanzienlijk aantal senioren maakt hier dan ook deel van uit. Zo stelde de Koning Boudewijnstichting in 2010 hieromtrent enkele beleidsprioriteiten⁹ voorop:

- Opsporen van de doelgroep van arme ouderen
- Automatische toepassing van rechten
- Opnieuw activeren van sociale banden
- Intergenerationele projecten stimuleren
- Toegankelijkheid van de beschikbare informatie
- de aanwezigheid van diensten van en in de buurt
- Sociale referentiepersonen
- Aanpasbare woningen en alternatieve woonvormen
- Belang van lokale actie
- meer actieve participatie van ouderen aan de maatschappij
- mobiliteit
- genderdimensie
- Aandacht voor oudere allochtonen

Lezen we het voortgangsrapport er op na, dan lijkt het ons duidelijk dat het beleid hier in de mate van het mogelijke rekening mee tracht te houden. Kijken we naar het schematische overzicht, dan merken we op dat nog geen enkele actie vertraging opgelopen heeft. Daarnaast zitten de al gerealiseerde projecten en de acties die op schema zijn niet ver van het algemene gemiddelde.

De maximumfactuur in de thuiszorg is en blijft een heikel punt. Zeker vanuit politiek perspectief. Zo heeft men de ambitie heel wat realisaties te bestendigen, maar raken er toch heel wat acties in slop (46-47). Gaat de basishospitalisatieverzekering op termijn afraken? Deze zit momenteel in een opstartfase. Nog meer, is dit wel dé oplossing? Is het niet beter verder en diepgaander te investeren in onze sociale zekerheid? Bij de actie 48 stellen we ons toch duidelijk wat vragen. De intentie zit goed, daar niet van, maar wordt er niet wat te weinig rekening gehouden met actoren uit het middenveld, met groeperingen die concreet weten wat de exacte noden zijn (bv: SamuSocial)?

Sociale bescherming is gediend met gedegen wetenschappelijke en beleidsmatige studies. Maar beschermingsmechanismen worden pas op gang getrokken op het moment er effectieve maatregelen structureel verankerd worden. En daar ontbreekt het hier wat aan. Het ministerie kan hier echter een voortrekkersrol in nemen door dit als speerpunt van haar beleid te maken. We weten al decennia dat armoede niet weg te werken valt door nogmaals akkoordjes en vanuit overheidswege mooie ideeën te verspreiden.

⁸ "Grijs is een warme kleur", interview met Mie Moerenhout in: *Weliswaar*, dossier Ouderenbeleidsplan, nr. 97 (dec 2010 - jan 2011), p. 27.

⁹ *Armoede en veroudering: Synthese van de conferentiewerkzaamheden van 27 april 2010*, Koning Boudewijnstichting, Brussel, pp. 39-40.

3. Diversiteit en discriminatie

Het besef dat de ouderengroep geen homogene groep is moet ook meer doorsijpelen. Ouderen verschillen. Hier is toch nog wat werk aan de winkel. Er is weinig gerealiseerd. Bovendien stellen we heel wat vertragingen vast. En ook, heel wat van de gerealiseerde acties, projecten (56 en 58) die overigens sensibiliseren veeleer dan echt maatregelen te treffen. Sensibilisering is nodig. Maar mensen moeten ook aangezet worden om discriminatie het hoofd te bieden.

Er is bijvoorbeeld weinig terug te vinden hoe we effectief kunnen omgaan met discriminatie bij ouderen op de werkvloer, hoe men hier emoties kan kanaliseren en op welk vlak dit het psychosociale welzijn aantast. Dat niet alleen. De laatste decennia is de Vlaamse bevolking diverser geworden en liggen de roots van heel wat medeburgers verder dan de Lage Landen-horizonten. Dit zorgt heel vaak voor conflicten in de mantelzorg, thuiszorg en rusthuizen. Heel wat ouderen zijn niet gewoon aan het diverse karakter van onze tegenwoordige samenleving.

Dit beleid blijft op dit thema maar evaluerende projecten op poten zetten. Wanneer het tot actie moet overgaan, is er sprake van vertraging of onvoorziene omstandigheden. De vergrijzingsgolf en de steeds diverser wordende samenleving tonen evenwel aan dat we over moeten gaan tot actie.

Ook de Vlaamse minister van Gelijke Kansen gaat hier wat aan voorbij. In de beleidsbrief 2012-2013 lezen we haast niets over diversiteit en gelijke kansen bij senioren¹⁰. Het lijkt wel alsof de Vlaamse Regering wat meewarig lijkt te doen over deze nijpende problematiek. Tot nu toe hebben sommigen nog steeds niet de gelijke kansen die ze verdienen. Nog al te vaak worden mensen omwille van huidskleur, geslacht, seksuele geaardheid, handicap, religie of leeftijd gediscrimineerd.

4. Gezondheid, sport en welzijn

Algemeen stellen we vast dat het beleid hier op eenzelfde tempo gedijt als het gemiddelde. 18% van deze acties zijn gerealiseerd. Wederom, de programma's, de oplistingen, beleidsvoorbereidende rapporten, rondetafelgesprekken (80-84, 89).

Er staat hier nog heel wat te doen. Niettemin zaken die eerder evaluerend van aard zijn. Positief is wel dat griepvaccins kosteloos ter beschikking werden gesteld. Dergelijke initiatieven moedigen we dan ook aan.

Het screeningsbeleid in woonzorgcentra/ziekenhuizen moest in 2011 af zijn. Misschien was de vooropgestelde datum toch wat té ambitieus (104-105). We weten dat die grondig doorgelicht moest worden, en dergelijke analyses vergen nu eenmaal tijd. Ook moet men, in kader van het stijgend aantal dementerenden, werk maken van een monitoring (136). Hopelijk komen effectieve maatregelen hierdoor niet in gedrang.

5. Actief en productief ouder worden

Hier is -- algemeen gesteld -- toch al heel wat werk verzet. Is dit misschien een thema waar de dingen gemakkelijker gerealiseerd kunnen worden?

Men zet in op een duurzaam HR-beleid. Er is een studie ophanden. Daarentegen wordt het hoog tijd meer beleidsmatige initiatieven voor te stellen. Een eerlijk, divers en rechtvaardig loopbaandenken

¹⁰ *Beleidsbrief - Gelijke Kansen - Beleidsprioriteiten (2012-2013)*, ingediend door de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, 1769 (2012-2013)/ Nr. 1.

vloekt met de tegenwoordig dominante en neoliberale flexicurity-denkrant¹¹. Dat dit aan de tand gevoeld wordt, zeer goed. Maar daar moet dan ook wat aan gedaan worden. Zoveel is duidelijk. Ouderen worden gediscrimineerd op basis van hun leeftijd. Dat werd onlangs tevens bewezen door het centrum van gelijke kansen en racismebestrijding in hun *Diversiteitsbarometer - Werk*. Men wordt als oud bestempeld vanaf 55+. Dat wil dus zeggen dat de overgrote meerderheid van onze tegenwoordige actieve bevolking als zijnde oud wordt beschouwd. Nog meer, het rapport stelt: *Volgens de ondervraagde werknemers zijn oudere werknemers 'duur, minder gemotiveerd, fysiek zwakker en dus minder productief, staan ze weigerachtig tegenover veranderingen, zijn ze minder snel mee met high tech, niet flexibel, nostalgisch, beschermd en gesloten.' Anderzijds zijn ze ook 'loyaal, matuur & rustig en altruïstisch en beschikken ze vooral over een heel ruime ervaring waar anderen voordeel uit halen.'*¹²

De combinatie van enerzijds een flexicurity-gedachtegoed, en een onzekere vorm van discriminatie ten aanzien van oudere werknemers heeft een gevaarlijke cocktail als gevolg. Hier wordt dan ook te weinig tegen ingewerkt. Er moet meer ingezet worden op activatie, door stimulerende en ondersteunende actoren. Bovendien is er speciale aandacht voor oudere ondernemers. Uiteraard gebeuren vaak in samenwerking met het kabinet-Muyters. Waarom wordt er op dit vlak weinig samengewerkt met het kabinet-Van den Bossche op vlak van sociale economie?

De zorgsector kreunt onder de immense werkdruk. Er is een sterk personeelstekort. Dat niet alleen, er is eveneens sprake op de werkvloer van zogenaamd passief ingeschrevenen. Deze werknemers staan op de loonlijst, worden officieel verwerkt in de statistieken maar zijn in de praktijk kennelijk wel afwezig op de werkvloer (door langdurige ziekte, loopbaanonderbreking, etc.). Mantelzorgers zijn de hoeksteen van een productief en actief ouder worden. Daar moet men dan ook meer op inzetten.

6. Wonen en energie

Een preventief beleid kan levens redden. De tegenwoordige ICT-ontwikkelingen maken dat we in staat zijn een zorg aan te bieden op maat. Het heikele punt hierin is uiteraard de betaalbaarheid van deze trits nieuwe technologieën. Niet iedereen is eveneens in staat een PC te bedienen of om te kunnen (of willen) gaan met de huidige digitaliseringsgolf.

Op vlak van sociale woningen is het afwachten op de evaluatie van het Kaderbesluit. Ook willen we graag de noodzaak uitsluitingen weg te werken benadrukken. Toch moet men steeds getto's tegengaan. We leven al te lang in een capsulaire beschaving. We mogen er niet voor zorgen dat wooncentra absoluut geïsoleerde onderdelen worden waarbij senioren alleen maar met andere senioren in contact komen. Het komt er dan ook op aan om evenwichten te zoeken en vinden in samenspraak met alle belanghebbende actoren. Deze moeilijkheden worden niet opgelost met de al getroffen maatregelen of op handen projecten. Daar moet dus in het kader van het huidige tijdsbegrip dringend werk van gemaakt worden.

¹¹ De kerngedachte achter deze denkrant werd door Deens oud-premier Rasmussen uitgelijnd. Het gevolg (zoals prof. Jan Blommaert stelt): *We werken met de nieuwe arbeidsdoctrine 'flexicurity' niet meer om te leven, we leven enkel nog om te werken. Meer nog: we zijn geen mensen meer, we zijn 'menselijke grondstof' geworden.* Blommaert (J.), Mutsaers, (P.) en Siebers (H.). *De 360° werknemer: de nieuwe arbeidscultuur en de eindeloze concurrentie*, EPO, Berchem.

¹² CGKR, *Diversiteitsbarometer: werk*, 2012, pp. 48-72.

7. Mobiliteit, toegankelijkheid en veiligheid

Een opvallende status quaestiones. Hier is alles op schema, geen vertragingen, maar ook geen gerealiseerde zaken. Er wordt hier zwaar ingezet op toegankelijkheid. Het valt wel kennelijk op dat deze alleen maar infrastructuur van aard is (toegangsstickers, toegankelijke haltes, aanpassingen voor minder mobiele, real-time-borden, ...). Toegankelijkheid kan ook financieel van aard zijn. We voelen de storm tevens al aankomen: op termijn zal de Omnipas 65+ verdwijnen en zullen senioren de volle pot mogen betalen. Momenteel zou het dus om vijf euro gaan voor een termijn van vijf jaar. Uiteraard zal dit niet de laatste aanpassing zijn. Dit kan niet. Daarnaast lezen we tussen de regels van uit de beleidsbrief van de Vlaamse minister van mobiliteit, dat er fors geknipt zal worden in het openbaar vervoer op het platteland¹³. Dit zal dus voornamelijk onze Vlaamse seniorenbevolking treffen. Uit dit monitoringsrapport zien we niet echt iets dat hier het hoofd aan zal bieden. Er moet dringend nagedacht worden over een refinancieringsmodel bij De Lijn zodat tegemoet kan worden gekomen aan de noden en vraag van onze Vlaamse seniorenbevolking. Het huidige model gaat hier aan voorbij.

Het is in deze zeker belangrijk de ouderen zelf te betrekken in het beslissingsmechanisme. De vraag moet gesteld worden wat ze nu juist zelf willen. Willen ze eerder inzetten op aangepast vervoer? Of op gratis vervoer? Op informatiepunten? Welke prioriteiten stellen zij zelf voor op?

8. Cultuur, verenigingsleven, levenslang leren, toerisme en media

Opvallend hierbij is dat er geen noemenswaardige vertragingen zijn vastgesteld. Participatie en verenigingsleven zijn belangrijk om tot een volwaardig ouderenbeleid te komen. Cultuur dient nu eenmaal als cement tussen volkeren, maar ook tussen mensen zelf. Sociaal-cultureel werk is en blijft tevens belangrijk. Het is dan ook noodzakelijk om de verenigen blijvend financieel te ondersteunen.

Ook op vlak van mediaparticipatie en representatie wordt er werk gemaakt van de almaar groter wordende groep senioren. Alsnog blijft het bij conceptuele nota's die qua effectiviteit nog even op zich zullen laten wachten. De media zijn een belangrijke actor die kan dienen als venster op de wereld. Het komt er dan ook op aan het gegeven landschap zo representatief mogelijk aan te kleden. Alleen proactieve beleidsmaatregelen kunnen hier werk van maken.

Met vriendelijke groeten,

Jurgen Masure
Educatief medewerker
ABVV-senioren

Caroline Cocquyt
Coördinator
Linx+/ABVV-senioren

¹³ *Beleidsbrief - Mobiliteit - Beleidsprioriteiten (2012-2013)*, ingediend door mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Mobiliteit en Openbare Werken, 1778 (2012-2013)/Nr. 1.